

รายการ ร้อยเรื่องเมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา & คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐๒-๒๕๔-๒๐๖๔-๕

เรื่อง การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
วันออกอากาศ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๘
ผู้เรียบเรียง นางสุภัทร คำมุงคุณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ สำนักวิชาการ

ตามข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอประเด็นปฏิรูปหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านทรัพยากรการเกษตรและโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร เนื่องจากพบสภาพปัญหาสำคัญ คือ การพัฒนาระบบชลประทานยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่มีศักยภาพ ขาดแคลนน้ำเนื่องจากพื้นที่ชลประทานไม่ครอบคลุมแหล่งผลิตของเกษตรกร จึงได้มีข้อเสนอแนวทางการปฏิรูป โดยเร่งรัดการขยายพื้นที่ชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ทำการเกษตร พัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาและชุมชน ขยายเขตการจัดรูปที่ดิน ทั้งนี้การพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรโดยวิธีการจัดรูปที่ดินนั้น หมายถึง การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดินหลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางแผนจัดรูปที่ดินใหม่ การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร รวมถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

การดำเนินงานจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกว่า ๔๐ ปีที่ผ่านมาภายใต้พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ พบสภาพปัญหาที่สำคัญในด้านกระบวนการจัดรูปที่ดิน ซึ่งเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถขยายเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของเกษตรกร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีการพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... โดยนำหลักการของพระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำในระดับแปลงไร่นาอย่างบูรณาการและมีเอกภาพ สามารถดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงขั้นตอนเดิมที่มีความยุ่งยาก เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเมื่อปี ๒๕๕๖ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... แต่ต่อมาภายหลังสถานการณ์ทางการเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลง คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศแทน และพิจารณาเห็นควรเร่งรัดร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีผลบังคับตามนโยบาย และได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งได้มีการพิจารณารับหลักการวาระที่หนึ่งเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗ พร้อมทั้งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้น เพื่อศึกษาและพิจารณา ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สองและลงมติในวาระที่สาม เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย และได้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลง

พระปรมาภิไธย โดยประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ เป็นพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๕๘

สาระสำคัญของกฎหมายได้กำหนดให้มี**คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง** มีอำนาจหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการกำหนดแผนการและนโยบาย และ**คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด** มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ **ส่วนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม** กำหนดให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง จัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หากพิจารณาแล้วเห็นสมควรและเป็นพื้นที่ที่ยังไม่ได้ประกาศเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจก่อน เมื่อได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนผังแล้ว ให้จัดประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อคัดเลือกเป็นคณะกรรมการจัดระบบน้ำชุมชน เพื่อพิจารณาร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา เพื่อเสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเห็นชอบ และเสนออธิบดีกรมชลประทานเพื่อประกาศเป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

สำหรับ**การจัดรูปที่ดิน** ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง จัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ในกรณีที่เห็นสมควร ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำแผนผัง และปิดประกาศให้ทราบ รวมถึงจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อสอบถามความสมัครใจในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินให้ความยินยอมในการจัดรูปที่ดินไม่น้อยกว่าสามในสี่ของเจ้าของที่ดิน และมีพื้นที่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น ให้เจ้าของที่ดินดำเนินการคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการจัดรูปที่ดินชุมชน เพื่อพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น และดำเนินการปรับปรุงแผนผังให้เป็นไปตามความต้องการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อให้ความเห็นชอบและเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง เพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดกำหนดแปลงที่ดินที่จัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินออกหนังสือแสดงสิทธิที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นต่อไป ทั้งนี้ เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินเขตโครงการจัดรูปที่ดินไปยังผู้อื่นไม่ได้ภายในห้าปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน แต่กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ เช่น เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม เป็นต้น และได้กำหนดให้มี**กองทุนจัดรูปที่ดิน** เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินด้วย

การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีโครงสร้างครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม การส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม และการบริหารจัดการ ดังนั้นจึงควรส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรได้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน และมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการโครงการจัดรูปที่ดินในท้องถิ่นของตนมากขึ้น ซึ่งการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้กับเกษตรกรในการพัฒนาที่ดิน การจัดระบบชลประทาน จัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำทางการเกษตร ซึ่งจะเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรต่อไป

บรรณานุกรม

- “พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗” (๑๘ กันยายน ๒๕๑๗). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๙๑ ตอนที่ ๑๕๕, น. ๓๖.
- “พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๕๘” (๒ มีนาคม ๒๕๕๘). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๔ ก, น. ๑.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. (๒๕๕๔ก). โครงการศึกษาวิเคราะห์ ปรับปรุง และรวมกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ และกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (เล่ม ๒) [อัดสำเนา]. กรุงเทพฯ. (๒๕๕๔ข). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาวิเคราะห์ ปรับปรุง และรวมกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ และกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (เล่ม ๑) [อัดสำเนา]. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๗). ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทย เล่มที่ ๒ (ภาคผนวก). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักจัดรูปที่ดินกลาง. (๒๕๕๕). แผนแม่บทการพัฒนาระบบชลประทานในไร่นา เล่ม ๑. สืบค้น ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘ จาก http://www.jadroob.com/upload/form/FIYMasterplan%20for%20on%20farm%20irri.%20sys.%20del._1.pdf
- _____. (๒๕๕๗). การดำเนินงานก่อสร้างจัดรูปที่ดินตั้งแต่ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๗ [อัดสำเนา]. กรุงเทพฯ.
- _____. (ม.ป.ป.). สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... สืบค้น ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ จาก <http://www.jadroob.com/upload/form/FCVW2.PDF>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๕๖). มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... สืบค้น ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99306897&key_word=จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม&owner_dep=&meet_date_dd=&meet_date_mm=&meet_date_yyyy=&doc_id1=&doc_id2=&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๕๗). มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่ควรเร่งรัดให้มีผลใช้บังคับตามนโยบายคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (เพิ่มเติม) รวม ๑๒ ฉบับ. สืบค้น ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ จาก <http://www.cabinet.thaigov.go.th/iframe.php?url=http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-1.jsp?menu=1>
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๕๗). ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... สืบค้น ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘ จาก <http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/sec/13/sp5/act.pdf>
- _____. (๒๕๕๘). สารบบร่างพระราชบัญญัติ. สืบค้น ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ จาก <http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/sec/13/sp5/act.pdf>